

Franckesche Stiftungen zu Halle

Pavli Manvtii Commentariivs In M. Tvllii Ciceronis Epistolas Ad Diversos

Accedvnt Eivsdem Scholia Et Hieronymi Ragazonii In Easdem Ciceronis
Epistolas Commentariivs

Manuzio, Paolo

Lipsiae, A.C. MDCCLXXIX

VD18 90852230

Epistolae IX.

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

[urn:nbn:de:hbz:5:1-219543](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:5:1-219543)

Pompeium discordia. orta enim de successione Galliarum controuersia, reliquarum prouinciarum impedita successio est. lib. 8. epist. 5.

In eo mihi sunt omnia] Sic loquebantur iis de rebus, quas maxime sua interesse arbitrabantur.

EPISTOLAE IX.

ARGVMENTVM.

Gratulatur de parta aedilitate, Hirro deiecto: in quem facere iocatur. suam in Coelium beneuolentiam, eius in se merita demonstrat. Moralis epistola. Eodem anno.

EXPLANATIO.

AEDILI CURVLI DESIGNATO] Designatum summa bonorum voluntate, ait Cicero in Bruto c. 79. cum ad eam diem optime animatus erga rempublicam fuisset.

Primum] Primum gratulatur, deinde gratias agit. sed hic, *primum*, posuit; nec intulit, *deinde*: sententiam tamen absoluit in eo; *et cum gratulor, tum vero quibus verbis tibi gratias agam, non reperio.* Eodem modo lib. 7. epist. 23. cum dixisset, *primum, ipsas ego Musas numquam tanti putassem: deinde, praetermisit; nec tamen imperfectam sententiam reliquit.* de quo suo loco. Et lib. 8. ad Attic. epist. 11. et lib. 12. ad eundem epist. 18. et in Lucullo c. 17. *Primum interest.* Et apud Terentium in Andr. Act. 1. Sc. 3. v. 6.

— *Primum iam de amore hoc comperit.*

Quam consuetudinem, Graece dictam *ἐναγανόδοτον*, qui ignorant, plurimum, pro *primum*, hic repouunt: contra veteres libros, eos quidem, quorum ego ope in hoc explanandi et corrigendi munere nunc utor. nec ab his discrepat Mediceus: cuius auctoritatem in re

bona ab iis esse neglectam, qui eiusdem libri mendas etiam interdum, cuiusdam constantiae causa, sibi describendas putauerunt, valde miror.

Cum praesenti, tum etiam sperata tua dignitate] Tum aedilitate, tum etiam reliquis honoribus, qui aedilitatem consequuntur, praetura enim biennio post aedilitatem dabatur, consulatus biennio post praeturam. Vbi sunt, qui pro honore dignitatem negant usurpari? non et hic Cicero de aedilitate gratulatur, et aedilitas honor est? neutrum negabitur. At alibi, recta existimatio, honoribus parta praecclare gestis, dignitas est. quis negat? quasi hoc ipso non excellat Latina lingua, quod et variis eandem rem verbis, et eodem saepe verbo varia significet. quod si dignitas, ut falso quidam sentiunt, ea semper esset, quae vel magistratus, vel res cum laude administratas consequitur: cur hic Cicero de dignitate potius, quam de honore ipso, unde manat dignitas, gratularetur? cui probabitur, Ciceronem, cognita Coelii aedilitate, non honorem ipsum, sed eam, quam honor parit, dignitatem gratulari? cum praesertim nondum Coelius

L 4

magi-

magistratum iniuisset, sed adhuc designatus esset; vt gratulatio, quod ad honorem attinet, satis opportuna, dignitati autem, cum nihil dum in magistratu Coelius gessisset, immatura videretur. Tritum, inquit, vsu non est, vt in honoris locum dignitas succedat. Concedo: nec tamen, quo eam in loco Cicero constituit, ego eam inde audebo extrudere: nec mihi, si quid rarum est, propterea rectum non esse, quisquam persuaferit, alioqui nimis imminuetur vsus Latinae linguae, in qua multa non modo rara, sed etiam singularia cognouimus. quin etiam librum Carisius appellat de singularibus apud Ciceronem. quamquam si hoc ideo non placet, quod singulare videatur: scrupulum eximamus, allato eiusdem satis propinquo exemplo, nisi fallor, in eadem sententia. nam cum C. Coelius, ei se obtigisse quaestorem, significasset; rescripsit epist. 19. his verbis: *Tuae litterae, de tua praesertim dignitate, et de nostra coniunctione, maximi sunt apud me ponderis.* Dignitatem Coelii vocat honorem illum, quem sortis beneficio consecutus erat; cum ita contigisset, vt in Cilicia, consulari prouincia, quaesturae tempus traduceret. Et Philippicarum lib. 13. c. 16. *Neminem Pompeianum, qui viuat, tenere lege Hirtia dignitates?* Quare numquam me, auctore Cicerone, dignitatem vsurpasse pro honore poenitebit; nisi si Latinae linguae proprietatem in ipso etiam Cicerone requirimus, quem vere vnum, aut vnum certe praeter ceteros, absolutum artificem in eloquentia, omnisque verborum copiae, omnis parentem elegantiae possumus appellare.

Ignoracione ERN. Ignorantia] Cur hoc verbum reiciam, cum et sit in veteribus nouem libris, et in Cicerone alibi reperiatur? dixit enim pro Flacco c. 20. *Vbi nihil possent discere, nisi ignorantiam litterarum.* Lucretius etiam lib. 6. v. 53.

Ignorantia causarum conferre dorum

Cogit ad imperium res.

Ignoracione, legitur in quibusdam impressis: recte, quod ad sententiam: sed aliter antiqui libri.

Longinquitatem] *Longinquitas* et de locis dicitur, vt hic, et de tempore, vt lib. 2. de Fin. c. 27. *Qui autem voluptate vitam effeibeam putabit, qui sibi is conueniet, si negabit, voluptatem crescere longinquitate?* Et Tusc. 5. c. 40. *Sin forte longinquitate producti, vehementius tamen torquent, quam vt causa sit, cur ferantur: quid est tandem, dii boni, quod laboremus?* Additur interdum, temporis, vt in epistola Sulpicii lib. 4. 5. *Nullus dolor est, quem non longinquitas temporis minuat ac molliat.* Et Caesar lib. 1. de bell. ciu. c. 29. *Tamen eius rei moram, temporisque longinquitatem timebat.*

Cum gratulor, tum vero] Solebant veteres interdum ob recte facta, post gratulationem gratias agere: vt lib. 9. epist. 14. *Dolabellae tuo et gratulor, et gratias ago.* Interdum contra, gratias actis, gratulationem subiungere. lib. 16. epist. 16. *Tuis et illius litteris perlectis, exsilii gaudio, et tibi et ago gratias et gratulor.*

Factus sis] Aedilis. nam lib. 8. epist. 3. Coelius ita scripserat: *De Hirro, vt, quem optas, quamprimum*

num nuncium accipias, tua medius fidius magis, quam mea causa cupio. Nam mea, si fio, forsitan cum locupletiore referam. sed hoc usque eo suave est, quod si acciderit, tota vita risus nobis deesse non possit.

Audiui] Te aedilem designatum, Hirrum deiectionum.

Ille ipse] Hirrus.

Factus sum] Suscepi personam Hirri: quia, quae tu mihi de illo scripsisti, omnia cogitavi.

Egi] Repraesentavi, cogitatione ipsa mihi ante oculos posui.

Iactitar] Iactare solitus est: quod fecit, aedilitatem petens: cum diceret, se gratiosorum in suffragiis adolescentum opera aedilem futurum. epist. 6. iuventutem ostendit in suffragiis plurimum posse. proprie enim adolescentum gratia est, virorum auctoritas.

Difficile est loqui] Quae de illo cogitavi, exponere non facile possum.

Te autem contemplans absentem] Hoc totum usque ad illud, quod, quia, videtur a vetere poeta sumptum. ideo, *contemplans*, non est, quo referatur: deest enim verbum poetae: cum Cicero locum non expleverit, ut interdum solet.

Praeter opinionem] Ut is, cui studerent adolescentes illi, repulsam tamen tulisset.

Referebam me ad illud] Eiusdem poetae.

Obiicitur] Mihi se offert, atque in mentem venit.

Repente vero] Et hoc eiusdem poetae est, quem opinor esse Caecilium Trabeam comicum, de quo lib. 2. de Fin. c. 4.

Incessi] Commotus sum, exilui. laetitia enim non solum gestimus, sed etiam incedimus.

Omnibus laetitiis] Eundem locum Cicero significat lib. 2. de Fin. c. 4. cum ait: *Ille Caecilianus, qui omnibus laetitiis laetum esse se narrat.*

Desiperem] Adimit enim voluptas mentem non minus, quam molestia: quod his verbis egregie, ut omnia, Plato demonstrat lib. 3. de rep. Ἡ ἡδονὴ ἐκ ἡπταν, ἡ λύπη, ἐκ φροσύνης ποιεῖ.

Ego voluptatem animi nimiam] Egregie restituit hunc locum Victorius ex Tusc. 4. c. 15. et lib. 2. de Fin. c. 4. nam in veteribus libris mendose legitur, *homini*, vel, *hominum*, vel *omnium*. verba sunt comici poetae Trabeae, Tusc. 4. *Ut ille, qui voluptatem animi nimiam, summum esse errorem arbitratur.*

Quid quaeris?] Vbi satis verborum effluxit, nec tamen omnino videmur, quod volumus explicasse, ad hanc interrogationem confugimus, *quid quaeris?* et ad exitum statim sententia perducitur.

Ille] Stultus, ut ille.

Inimicorum] Clodianorum. id ostendit ipse Coelius lib. 8. epist. 12. *A te peto, ut meas iniurias proinde doleas, ut me existimas et dolere et ulcisci tuas solere.* Maxime autem ex voluntate Ciceronis, Pompeio tertium consule, post interfectum Clodium, gessit Coelius tribunatum plebis. testem habeo Ciceronem ipsum, cuius haec sunt verba in Bruto c. 79. *M. Coelius, quam diu auctoritati meae paruit, talis tribunus plebis fuit, ut nemo contra civium perditorum populum turbulentamque dementia a senatu,*